

УДК: 37.018.1 : 37.036(477) „19”

DOI: 10.36550/2415-7988-2025-1-221-139-143

БРОЯКОВСЬКИЙ Всеволод –
аспірант кафедри освітніх наук
Центральноукраїнського державного
університету імені Володимира Винниченка
ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-6638-3568>
e-mail: a.broyakovsky@gmail.com

ФУНКЦІЇ БАТЬКІВ У ЗБЕРЕЖЕННІ ЕСТЕТИЧНИХ ТРАДИЦІЙ У СІМ'І XIX – ПОЧАТКУ XX СТОЛІТТЯ

У статті розкривається визначний вплив батьків на розвиток естетичних смаків, переконань дитини.

Головне завдання батьків – навчити дитину відчувати і розуміти красу у різних її проявах, забезпечуючи єдність між естетичним її розвитком та моральним, фізичним вихованням, трудовою підготовкою. Батьки несли головну відповідальність за виховання своїх дітей, за організацію життя родини. Виховні функції батьків культивувалися повчальними приказками.

Основний метод естетичного виховання – батьківський приклад, що був стимулом до естетичного сприйняття оточуючого світу, який діти із задоволенням наслідували. Народ виховував опосередковано, засобом прикладу, повчання, мудрої сентенції тощо. Діти чули неписані правила естетики співжиття і використовували їх на практиці.

Основне кредо української педагогіки в галузі естетичного виховання: навчити жити за законами краси і благородства.

Аналіз родинно-сімейного життя українців довів перевагу жіночої складової в українській національній психології, пріоритетність жіночого начала в національному характері. Перші культурні цінності народу транслювалися дитині через матір. Естетичні відчуття у дитини розвивалися з часу її народження через спілкування з матір'ю. Мати була тим первинним джерелом естетики, з якого дитина черпала найкращі естетичні норми, з допомогою яких формувалися її естетичні цінності. Від естетики жінки залежала естетика дому та всієї сім'ї.

Чільне місце у естетичному вихованні дітей займали ідеали членів сім'ї: господар, господиня, господарський син, господарська донька. Утворений на підґрунті хліборобського устрою життя, ідеал господаря завжди відображав інтереси усього українського народу.

Батько в українській виховній традиції мав децю інший порівняно з матір'ю статус та образ, він пов'язувався з чимось строгим, недосяжним, віддаленим. Причиною цього була його часта відсутність удома, заклопотаність громадськими чи особистими справами, а також строга диференціація материнських та батьківських обов'язків, коли батько не мав прямого стосунку до виховання дітей.

Автор приходить до висновку, що відповідальність батьків за виховання дітей в цілому та естетичного зокрема, була найважливішим обов'язком і функцією батьків. Суспільство і громада слідували за виконанням батьками цих функцій і давали їм гідну оцінку. Суспільна думка, контроль за цими процесами з боку громади, Церкви, педагогічної науки стимулювали батьків до гідного виконання своїх обов'язків.

Ключові слова: естетичне виховання, батько, мати, дитина, функції батьків, засоби та методи естетичного виховання.

BROIKOVSKIY Vsevolod –
Postgraduate student of the Department of Educational Sciences of
Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University
ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-6638-3568>
e-mail: a.broyakovsky@gmail.com

THE ROLE OF PARENTS IN MAINTAINING AESTHETIC TRADITIONS IN THE FAMILY IN THE 19TH AND EARLY 20TH CENTURIES

The article reveals the significant influence of parents on the development of a child's aesthetic tastes and beliefs. The educational functions of parents were cultivated through instructive proverbs.

The main task of parents was to teach the child to feel and understand beauty in its various forms, ensuring harmony between aesthetic development and moral, physical education, and labor training. Parents bore the primary responsibility for raising their children and organizing family life.

The main method of aesthetic education was parental example, which served as a stimulus for the aesthetic perception of the surrounding world and was eagerly imitated by children. The people educated indirectly—through example, instruction, and wise sayings. Children heard the unwritten rules of the aesthetics of coexistence and applied them in practice.

The main credo of Ukrainian pedagogy in the field of aesthetic education is to teach one to live according to the laws of beauty and nobility.

The analysis of Ukrainian family life has shown the predominance of the feminine component in the national psychology and the priority of the feminine principle in the national character. The first cultural values of the people were transmitted to the child through the mother. Aesthetic feelings in a child developed from birth through communication with the mother. The mother was the primary source of aesthetics from which the child absorbed the best aesthetic norms that shaped their sense of beauty and aesthetic values. The aesthetics of the woman determined the aesthetics of the home and the entire family.

A prominent place in the aesthetic education of children was occupied by the ideals of family members: the master of the house, the mistress, the hardworking son, and the diligent daughter. Formed on the basis of the agricultural way of life, the ideal of the master always reflected the interests of the entire Ukrainian people.

In the Ukrainian educational tradition, the father had a somewhat different status and image compared to the mother; he was associated with something strict, unattainable, and distant. The reason for this was his frequent absence from home, his preoccupation with public or personal affairs, as well as the clear differentiation of maternal and paternal duties, where the father had little direct involvement in raising the children.

The author concludes that parental responsibility for the upbringing of children in general, and for their aesthetic education in particular, was the most important duty and function of parents. Society and the community monitored the fulfillment of these functions and

provided appropriate evaluation. Public opinion, as well as the supervision of these processes by the community, the Church, and pedagogical science, encouraged parents to fulfill their duties with dignity.

Key words: *aesthetic education, father, mother, child, parental functions, means and methods of aesthetic education.*

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Основним принципом, що має визначити напрям естетичного виховання в незалежній Україні, повинно стати врахування кращого народно-педагогічного, культурного досвіду минулого та його коректне використання у межах принципово нового періоду історії. Суттєва роль у реалізації цього завдання відводиться сім'ї, адже саме в родині відбувається первинне пізнання і засвоєння естетичних норм, розвиток почуттів.

Розв'язання означеної проблеми неможливе без аналізу педагогічної спадщини минулого. Особливо значущим у цьому контексті є XIX – початок XX століття, адже саме в цей історичний період спостерігається зростання інтересу науковців, педагогічної громадськості до ролі сім'ї у вихованні дитини з урахуванням естетичної складової.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різні аспекти виховання дітей в українській сім'ї в різні історичні періоди відображено у дослідженнях українських науковців, але цілісно проблема естетичної складової сімейного виховання українців у XIX – на початку XX століття не розглядалась.

Проблеми теорії та практики виховання дітей у сім'ї в контексті етнічної складової опосередковано чи фрагментарно розглянуті в працях вітчизняних дослідників А. Говорун, К. Журби, Б. Ковбас, В. Костів, В. Кравець, О. Кравченко, Т. Окольнічої, Г. Постовий, Н. Побірченко, М. Стельмаховича, В. Федяєвої, В. Щербини та ін.

Дослідженню процесів виховання дітей з урахуванням статево-вікового символізму у життєдіяльності української родини присвячено наукові доробки О. Кісь, І. Щербак та ін. У дослідженнях цих авторів наголошено на необхідності врахування традицій у сфері виховання дітей, у тому числі й у сім'ї.

Мета статті – розкрити функції батьків у збереженні естетичних традицій у сім'ї.

Виклад основного матеріалу дослідження. З першого дня народження на виховання дитини впливали батьки. Особливості спілкування батьків з дитиною були визначальними щодо формування в неї перших навичок. Батьки відповідали за вчинки й поведінку своїх нащадків.

Визначний вплив на розвиток естетичних смаків, переконань відігравали родинні взаємини в сім'ї і ставлення батьків до дитини. Українська народна педагогіка вказує, що виховні функції батьків культивувалися такими повчальними приказками педагогічної мудрості нашого народу: «Умів дитину породити, умій і навчити», «Не та мати, що породила, а та, що виховала» [2, с. 62–63].

Головним завданням батьків було навчити дитину відчувати і розуміти красу у різних її проявах, забезпечуючи єдність між естетичним її розвитком та моральним, фізичним вихованням, трудовою підготовкою. Батьки несли головну

відповідальність за виховання своїх дітей, за організацію життя родини. Сила виховного впливу батьків розкривається у таких українських народних прислів'ях і приказках: «Які мама й татко, таке й дитятко», «Який куц, така й хворостина, який батько, така й дитина», «Яка мама – така сама» [1, с. 16–17].

Батьківський приклад був стимулом до естетичного сприйняття оточуючого світу, який діти із задоволенням наслідували. Народ виховував опосередковано, засобом прикладу, повчання, мудрої сентенції тощо. Діти чули неписані правила естетики співжиття і використовували їх на практиці.

З раннього віку батьки навчали дітей ремеслу. Навчали різьблення, бондарства, гончарної справи, лозоплетіння, килимарства, вишивання, плетіння, розпису, виготовлення з природного матеріалу посуду, іграшок, прикрас тощо. При цьому переслідувалися два важливих завдання: навчити ремесла і виховати почуття прекрасного до результатів праці.

Українські батьки прагнули одухотворити працю за допомогою художніх засобів, прикрасити побут і облагородити взаємини між людьми. Цим і зумовлено основне кредо української педагогіки в галузі естетичного виховання: навчити жити за законами краси і благородства.

Національна психологія українців наклала відбиток на функціонування і специфіку родинно-сімейних стосунків в українській сім'ї, у якій домінує жінка. Цей факт засвідчує фольклор, традиції, звичаї та родинна обрядовість українців усіх регіонів. З цього приводу українці казали: «Хазяйка в дому – Покрова всьому», «Жінка за триглі хату держить, а чоловік за один», «Дім держиться не на землі, а на жінці» [5, с. 64].

В українців існувала також ціла низка обрядів, які свідчать про пріоритетну роль жінки у сім'ї (при народженні дитини важлива роль відводилася бабі-повитусі, яку любили і шанували у всій окрузі; у традиційних обрядах, (гадання на Катерини чи Андрія, вінкоплетини на весіллі, випікання короваю, пов'язування хустки нареченій свекрухою; роль плакальниць у поховальному обряді тощо) свідчать про важливість ролі жінки у житті родини і громади.

Аналіз родинно-сімейного життя українців доводить перевагу жіночої складової в українській національній психології, пріоритетність жіночого начала в національному характері.

Чуттєвість, емоційність, естетика – це все притаманно українській жінці. Саме через матір дитині транслювалися перші культурні цінності свого народу, коли «найбільше коло дитини ходить сама мати, це перша і найсправніша нянька» [4, с. 56], яка «миє, купає, сповиває, колише, годує, утішає, доглядає; навіть коли вже дитина підбіляшає, то все таки несуть її до матері, щоб забавила» [4, с. 58]. У перший період дитячого життя «дитина у матері з рук не виходить», вона

перебуває під опікою матері «живе під її доглядом» [3, с. 73].

Естетичні відчуття у дитини розвивалися з часу її народження через спілкування з матір'ю: «Чи не ясно, у будь-якому випадку, що ніхто на світі не може бути настільки близьким до дитини, як мати, і що ця близькість особливо важлива зразу після її народження, коли вирішується питання «жити, чи не жити» цій милій, слабій і дорогій істоті? Вирішується це питання зразу, невідкладно, і в перші дні життя дорогої істоти» [1, с. 42].

Значна роль жінки для української родини була незмінною протягом тисячоліть. Через смерть, хворобу чоловіка чи його тривалу відсутність саме вона впевнено була на перших позиціях, брала на себе обов'язки глави сім'ї. Дотримання естетичних норм і правил життя допомогло українкам вистояти у складні роки, які були притаманні і періоду XIX – початку XX ст.

У народній та науковій педагогіці витворився ідеал жінки-матері, у якому естетичне начало було важливою складовою.

Основним завданням матері було виховання дітей: «Висока, чиста ціль потребує і зброї чистої. Зброєю ідеї про правду земного життя повинна бути сама жінка; тому вона і створена такою прекрасною, як ця ідея» [4, с. 97].

Від естетики жінки залежала естетика дому та всієї сім'ї. Мати мала значно більший вплив, ніж батько на естетичний розвиток дитини. Переважання материнського впливу особливо проявлялося у другій половині XIX – на початку XX ст. Оскільки батько утримував сім'ю і змушений був увесь день працювати, дитина перебувала під постійним наглядом і впливом матері; отже, її настанови і приклад спрямовували естетичний розвиток дитини; у тому ніжному віці, коли враження так глибоко западають в душу, у дитини саме під впливом матері формувалися уявлення про красу оточуючого світу.

У ранньому віці дитина багато знань про красу навколишнього світу засвоює через свій реальний досвід: сприйняття, порівняння. У цей період формуються звички, які накладають відбиток на майбутнє. Могутнім зразком для дитини у цьому віці виступає мати, адже саме від неї, її характеру, розуму, естетичних відчуттів, від вміння передати доброту, ласку, любов, красу, від її здатності до виховання залежить майбутнє дитини [3, с. 62].

Як бачимо, значну роль у розвитку найкращих естетичних почуттів відігравали погляди матері на естетичне виховання дитини. Мати була тим первинним джерелом естетики, з якого дитина черпала найкращі естетичні норми, з допомогою яких формувалися її естетичні цінності.

Українець чуттєво зв'язаний з родиною, а саме з матір'ю як символом краси [3, с. 15]. Дитина несвідомо наслідує її лад життя; материнські звички стають звичками дитини.

На сторінках періодичної преси досліджуваного періоду з'являються публікації, автори яких ставлять перед матерями цілу низку запитань і завдань, роблять спробу розв'язати проблеми виховання дитини і естетичного зокрема [1, с. 3].

Саме перед матір'ю ставилося завдання формування головних естетичних цінностей у дітей: «...а ціль тут – створення поняття про красу» [4, с. 96].

Суспільна думка особливо високо оцінювала роль жінки-матері у вихованні дитини: «Яку величезну силу втрачає людське суспільство, відмовляючись від сприяння матерям у справі виховання дітей, з навчанням їх естетичних і моральних правил!» [3, с. 96].

В українській сім'ї XIX – початку XX ст. важлива роль у вихованні дітей відводилась і батькові.

Батьківський авторитет для дітей був глибоким переконанням у його найкращих намірах і результатах. Дитина, спостерігаючи батьківське ставлення до праці, небагатослівність, стриманість, прагнення забезпечити їй міцний добробут, формувала у своїй свідомості ідеал господаря, голови родини. Вона переймала від батька його погляди на життя, моральні критерії, засвоювала під його керівництвом трудові навички та вміння, які мали незаперечний вплив на її виховання.

Батько в українській виховній традиції мав дещо інший порівняно з матір'ю статус та образ. Як правило, він пов'язувався з чимось строгим, недосяжним, віддаленим. Причиною цього була його часта відсутність удома, заклопотаність громадськими чи особистими справами, а також строга диференціація материнських та батьківських обов'язків, коли батько не мав прямого стосунку до виховання дітей – це була прерогатива жінки: «Чоловікові – мішок, а бабі – горщик (черепок)», «Жіноча річ коло припічка» [5, с. 54].

У контексті суспільного життя роль батька у процесі естетичного виховання була наступною: «Для виховання дитини мало бути батьком, мати право сильного, санкціоноване легально-державними кодексами. Треба мати шире серце, ясний розум. Почуття добра й рівності, це той цемент, що нормально зв'язує дорослого й малого; у матері його закладено в її організмі – в материнстві, а в батьків його бракує, але його можна здобути працею над своїм власним вихованням, широкою освітою й науковим студіюванням дитячої психології» [3, с. 68].

Відсторонення батька від справ виховання дитини у тогочасному суспільстві вважалося нормою і оточення ставилося до цього з цілковитим розумінням: «Батько зайнятий своєю справою, яка дає йому засоби для утримання сім'ї (що сьогодні, при чесній праці, доводиться все складніше і складніше), може допомогти матері дуже мало, і тим менше чим він діяльніший буде в своїх обов'язках» [5, с. 88].

У дослідженнях початку XX ст. натрапляємо на конкретні вимоги до батька у тих суспільних обставинах, педагоги визначають обов'язки матері і батька і виступають проти хибного трактування ролі батька як наглядача, відчуженого, «страшного і грізного» члена родини, якого слід боятися і уникати: «Обов'язки батька не кінчаються на тім, що породив дітей і годує їх. Обов'язки його ширші й вищі: він повинен дати здорових і корисних членів громадянству й державі. Оправдувати-ж

своє недбальство до дітей особистими обов'язками та службою навіть не чесно. Бачите, батькові ніколи звернути увагу на свою дитину, так нехай це робить мати, її, мовляв, призначено самою природою до цього, та до того у неї й часу вільного більше! А мати теж, часто завалена роботою у хазяйстві, здає дитину на руки мамці або нянці, та й спокійна. Клопоту менш і часу вільного більше. У кожного з них на щось стороннє, непотрібне є й час, і хіть, на те-ж, що становить більшу й головну частину нашого життя, й без чого саме життя втрачає багато, для того нема часу. Хто не може уділяти потрібного часу на виховання дітей, не може виконати обов'язків батька, той не має права бути ним!» [4, с. 69].

Чільне місце у естетичному вихованні дітей займали ідеали членів сім'ї: господар, господиня, господарський син, господарська донька. Утворений на підґрунті хліборобського устрою життя, ідеал господаря завжди відображав інтереси усього українського народу.

Господар – це порядок і лад у всьому, достаток, гідне людини життя, слідування народних хліборобських традицій, спостережливість і кмітливості, стабільність і впевненість у завтрашньому дні, забезпечена старість і щаслива доля дітей.

Господиня – це затишок та охайність у хаті і на подвір'ї, де все прибрано, прикрашено.

Господарський син – це біла сорочка, чемність і ввічливість з усіма, повага до старших, до їх звичаїв, готовність захистити меншого; це прагнення знань, розуміння їх корисності в житті.

Господарська донька – це вишиванки й витинанки, скрині з тканин і шиттям, квітник під вікном. Господарська донька не ходить а «звивається»; вона дбає про свою дівочу красу та честь.

Ми також обстоюємо думку, що не слід ідеалізувати життя української родини досліджуваного періоду. Наше дослідження доводить, що в окремих сім'ях були присутні негативні явища виховання.

Українські етнографи початку ХХ ст., досить змістовно розкривали деякі сторони селянського життя досліджуваного періоду, зокрема акцентують увагу на ролі матері та батька у вихованні дитини: «Найбільше ходить біля дітей і любить їх матері. До батька діти не так тягнуться, так, що не раз здається, мов би він любив їх лише через матір. Часто навіть притворюються батьки, наче то кохають свої діти, а в самій річі ненавидять їх, або тримаються від них здалека...» [4, с. 3].

Складність укладу життя української сім'ї досліджуваного періоду визначає етнограф Н. Дмитрук. Він наголошує на тому, що господарські обов'язки жінки могли ставати на заваді материнським; час, що його жінка впродовж дня спромоглася приділити дитині, був порівняно малий. Догляд за меншими доручали старшим дітям та бабусі. За обставин, коли контакт матері й дитини міг бути обмежений у часі й нерідко діставав негативне емоційне забарвлення, чуттєвий зв'язок міг послаблюватися, навіть набирати негативних ознак [2, с. 31].

Народною мораллю засуджувалися дошлюбні зв'язки. Таке ставлення до цього явища спостерігалось на усій території тогочасної України, проте у таких випадках жінку осуджували набагато жорсткіше, ніж чоловіка: «Звичаєві норми на загал повторювали негативний релігійний образ жінки-спокусниці, що споріднена з дияволом і сама є втіленням гріха. Народна традиція повсюди вимагала суворіше ганьбити й карати за дошлюбні й позашлюбні зв'язки жінку, ніж чоловіка – але водночас вона дбала, щоб ця кара не була надмірною і не виштовхувала жінку поза соціум» [5, с. 78].

Усна народна творчість відобразила ці явища у пам'яті народу, витворила цілу низку малих фольклорних жанрів з цього приводу, цнотливість і безчестя знайшли відображення і в пареміології: «Лучче цнота в болоті, як не цнота в золоті», «Ледащу дівку хлопці хвалять», «І по горіхи не ходила, а запаску загубила», «Через дурний розумочок дівка втратила віночок» [4, с. 61].

Зауважимо, що українці схильні були також вимагати відповідальності і від чоловіка. Таким чином наголошуючи, що і чоловік повинен нести відповідальність за вчинки, народження позашлюбних дітей, і, за ставлення до цього громади: «Не байстрюкові гріх, а батькові» [4, с. 77].

Загалом, українці відзначалися рівноправними стосунками між чоловіком і жінкою. Підсумовуючи всі ці риси, дослідники традиційної культури на українських землях відзначають специфічний характер місцевого патріархального устрою: поряд із незаперечним верховенством чоловіка простежувалася тенденція до демократичного, егалітарного стилю взаємин у подружжі [1, с. 39].

Висновок та перспективи подальших розвідок напрямку. Отже, відповідальність батьків за виховання дітей в цілому та естетичного зокрема, була найважливішим обов'язком і функцією батьків. Суспільство і громада слідували за виконанням батьками цих функцій і давали їм гідну оцінку. Суспільна думка, контроль за цими процесами з боку громади, Церкви, педагогічної науки стимулювали батьків до гідного виконання своїх обов'язків.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Борисенко В. Традиції і життєдіяльність етносу (на матеріалах святково-обрядової культури українців): монографія. К., 2000. 456 с.
2. Дмитрук Н. З селянського побуту ХІХ ст. Львів. 2015. 95 с.
3. Павлюк С. Етнографічні дослідження побуту українських селян ХІХ – першої половини ХХ ст. Львів. 2012. 123 с.
4. Обзор Херсонской губернии. Херсон. 1910. 348 с.
5. Сявакко Є. Українська етнопедагогіка в її історичному розвитку. К.: Наукова думка. 1974. 152 с.

REFERENCES

1. Borysenko, V. (2000). *Tradytzii i zhyttiediiialnist etnosu (na materialakh sviatkovovo-obriadovoi kultury ukrainsiv): monohrafiia* [Traditions and Everyday Life of the Ethnic Group (Based on Materials of the Festive and Ritual Culture of Ukrainians): monograph]. Kyiv. 456 s. [in Ukrainian]

2. Dmytruk, N. (2015). Z selianskoho pobutu XIX st [Of Peasant Daily Life of the 19th century]. Lviv. 95 s. [in Ukrainian]

3. Pavliuk, S. (2012). Etnohrafichni doslidzhennia pobutu ukrainskykh selian XIX – pershoi polovyny XX st [Ethnographic Studies of Ukrainian Peasants' Daily Life in the 19th – First Half of the 20th Centuries]. Lviv. 123 s. [in Ukrainian]

4. Obzor Hersonskoj gubernii. [Review of the Kherson guberniya]. (1892). Kherson. 348 s. [in Ukrainian]

5. Siavavko, Ye. (1974). Ukrainiska etnopedahohika v yii istorychnomu rozvytku [Ukrainian Ethnopedagogy in its Historical Development]. Kyiv. 152 s. [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

БРОЯКОВСЬКИЙ Всеволод – аспірант кафедри освітніх наук Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: дослідження історико-педагогічних процесів України.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

BROIAKOVSKYI Vsevolod – Postgraduate student of the Department of Educational Sciences of Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University.

Scientific interests: research of historical and pedagogical processes of Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 12.09.2025 р.

Стаття прийнята до друку 23.09.2025 р.

УДК 378.147:371.1:8

DOI: 10.36550/2415-7988-2025-1-221-143-147

ВАРГАНІЧ Галина –

старший викладач кафедри

вокально-хорової підготовки вчителя

Харківської гуманітарно-педагогічної академії

ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-0913-3999>

e-mail: galinavarganich@gmail.com

ЖИЛКІНА Олена –

старший викладач кафедри

вокально-хорової підготовки вчителя

Харківської гуманітарно-педагогічної академії

ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-4870-2612>

e-mail: zhasmin120551@gmail.com

ВОКАЛЬНО-ХОРОВИЙ АНАЛІЗ ТВОРУ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Сучасний вчитель – це митець, який повинен виконувати завдання педагога, вихователя, наставника. Освіта потенційного педагога-музиканта повинна бути спрямована на реалізацію мистецьких та соціальних функцій, щоб у майбутньому гідно виконувати свою професійну місію.

Значне місце в системі професійного навчання майбутнього вчителя музики посідає диригентсько-хорова підготовка. Вона включає чимало професійних аспектів, а саме знання, вміння та навички організації хорового колективу.

Багаторічний педагогічний досвід авторів засвідчує, що студенти зазвичай стикаються з труднощами при написанні письмової анотації. Не всі абітурієнти, які вступають до ВНЗ, мають музичну освіту, і тому методичні вказівки, які б допомогли їм проаналізувати хоровий твір, – нагальна потреба. Матеріал вказівок статті спеціально адаптовано для таких здобувачів вищої освіти та здобувачів вищої освіти з початковою музичною підготовкою.

У процесі написання анотації студент набуває важливих професійних знань, умінь і навичок. Він розвиває свою мисленнєву сферу, творчі здібності, поглиблює обізнаність у методиках вокально-хорової роботи. Майбутній вчитель набуває навичок пошуку й аналізу літератури для висвітлення теоретичних положень анотації, узагальнення позицій і фактів, виділення головного, послідовного викладу власних думок тощо. Отже, написання анотації є важливим кроком на шляху до самостійної дослідницької діяльності студента-хормейстера. Вчитель має постійно бути готовим до моделювання навчально-виховного процесу під час музично-практичної діяльності.

У процесі засвоєння дисциплін диригентсько-хорового циклу одним із видів практичної роботи є написання анотації на хоровий твір. Під час підготовчої роботи до її написання студенту необхідно досконало вивчити хоровий твір, встановити його жанрові та стилеві особливості, зуміти розробити репетиційний план роботи з хором. Такий вид **самостійної навчально-творчої** роботи передбачає розгорнутий виклад матеріалу про хоровий твір. Уже з першого курсу студенти починають виконувати письмовий аналіз хорового твору, а після вивчення курсу «Основи хорознавства» анотація стає більш розгорнутою.

Автори сподіваються, що надані матеріали допоможуть студентам сформувати професійні навички самостійної роботи з хоровою партитурою, свідомо підходити до вирішення навчальних завдань і стануть у нагоді здобувачам вищої освіти, майбутнім керівникам хору в їх подальшій практичній роботі.

Ключові слова: вокально-хоровий аналіз твору, тип, вид хору, хорове дихання, ансамбль у хорі, дикийні особливості, стрій у хорі.

VARGANICH Galina –

Senior Lecturer, Department of Vocal and Choral Teacher Training

Kharkiv Humanitarian and Pedagogical Academy

ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-0913-3999>

e-mail: galinavarganich@gmail.com

ZHYLKINA Olena –

Senior Lecturer, Department of Vocal and Choral Teacher Training

Kharkiv Humanitarian and Pedagogical Academy